

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	D/14/505 – „Gospodarka finansowa Lasów Państwowych ¹ ”.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontrolerzy	1. Katarzyna Juchniewicz, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 90469 z dnia 27 maja 2014 r. 2. Andrzej Os, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 90479 z dnia 3 czerwca 2014 r. 3. Krzysztof Holli, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 90481 z dnia 6 czerwca 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2, 794-797)
Jednostka kontrolowana	Nadleśnictwo Nowe Ramuki, Nowy Ramuk 19, 10-687 Olsztyn 10, (dalej: „Nadleśnictwo”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Janusz Jeznach, Nadleśniczy Nadleśnictwa Nowe Ramuki (dalej: „Nadleśniczy”). (dowód: akta kontroli str. 7)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Sytuacja finansowa Nadleśnictwa Nowe Ramuki w latach 2011-2013 była korzystna, co potwierdzają wysokie wskaźniki płynności i rentowności oraz wysoki poziom kapitału obrotowego. Suma bilansowa systematycznie rosła m.in. w efekcie ponoszonych nakładów inwestycyjnych. Wskazać jednak należy, że korzystna sytuacja finansowo-majątkowa związana była częściowo z otrzymaniem środków pieniężnych z tytułu centralizacji amortyzacji w kwocie 1.454,4 tys. zł w 2013 r., jak również wynikała z faktu, że w 2012 r. Nadleśnictwo otrzymało dopłaty na wyrównanie niedoborów na działalności leśnej. W badanym okresie Nadleśnictwo dokonywało transakcji zakupu i sprzedaży z innymi jednostkami organizacyjnymi Lasów Państwowych. Umowy w tym zakresie, z uwagi na tożsamość stron, miały faktycznie charakter rozliczeń wewnętrznych pomiędzy jednostkami Lasów Państwowych.

Nadleśnictwo w latach 2011-2013 rzetelnie planowało pozyskanie drewna – ilość pozyskanego drewna odpowiadała zaplanowanej. Sprzedaż drewna prowadzono na zasadach określonych zarządzeniami Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych. Realizację umów sprzedaży drewna prawidłowo zabezpieczano, a w przypadku nieodebrania drewna naliczano i egzekwowano od kontrahentów kary umowne.

W latach 2011-2013 pozyskanie i zrywkę drewna Nadleśnictwo zlecało innym podmiotom, wyłonionym w drodze przetargów nieograniczonych w trybie określonym w Pzp². Badanie dwóch z takich postępowań wykazało, że przy ich prowadzeniu przestrzegano przepisów ww. ustawy. Również zgodnie z przepisami o zamówieniach publicznych wyłoniono wykonawców trzech objętych badaniem inwestycji, ujętych w planach rzeczowo-finansowych, związanych z prowadzoną

¹ Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe.

² Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 907 ze zm.).

przez Nadleśnictwo działalnością oraz realizowanych po uzyskaniu wymaganych zezwoleń.

Nadleśnictwo terminowo i w prawidłowej wysokości dokonało odpisu na fundusz leśny, a uzyskane z tego tytułu środki wykorzystano na cele określone w art. 58 ustawy o lasach³.

Wnioski z wcześniejszej kontroli NIK (przeprowadzonej w okresie od 10 listopada 2010 r. do 5 stycznia 2011 r.) w zakresie zarządzania lasami i gospodarowania mieniem Skarbu Państwa zostały zrealizowane.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Działania w zakresie planowania i realizacji przychodów z działalności podstawowej

Opis stanu faktycznego

Zgodnie z Decyzją Ministra Środowiska, zatwierdzającą Plan Urządzenia Lasu na lata 2005-2014 dla Nadleśnictwa Nowe Ramuki⁴ (dalej: „PUL”), etat miąższościowy użytków głównych (rębnych i przedrębnych) dla Nadleśnictwa wynosił 810.283 m³ grubizny drewna netto.

Etaty pozyskania drewna na lata 2011-2013 ustalano na podstawie etatu miąższościowego użytków głównych (rębnych i przedrębnych grubizny) w obowiązującym PUL.

W latach 2011-2013 w PUL dokonano jednej zmiany, zwiększając jednorazowo rozmiar pozyskania grubizny o 3.000 m³ w 2012 r. w stosunku do ilości zatwierdzonej w planie zasadniczym. Zmiana planu pozyskania drewna została zatwierdzona przez Dyrektora RDLP⁵. Zwiększenie rozmiaru uzasadniono potrzebą zapewnienia odpowiedniego stanu sanitarnego i zdrowotnego lasu oraz niedopuszczeniem do deprecjacji surowca na pniu, pozyskiwanego w uszkodzonych drzewostanach.

Wartość przychodów ze sprzedaży drewna prognozowano na etapie planów finansowych na podstawie zarządzenia Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych (dalej: „Dyrektor Generalny”) w sprawie zasad sprzedaży drewna w Lasach Państwowych. Wartość przychodów określano na podstawie projektowanej do pozyskania masy drewna na dany rok w oparciu o strukturę gatunkowo-asortymentowo-jakościową z uwzględnieniem grup handlowych gatunkowych oraz wytycznych Dyrektora RDLP⁶ dotyczących projektu prowizorium planu finansowo-gospodarczego na dany rok.

(dowód: akta kontroli str. 69-71, 91-150)

Pozyskanie drewna w okresie 2011-2013 planowano w wielkościach:

- w 2011 r. - pozyskanie drewna ogółem – 75,1 tys. m³ w tym: grubizny 73,6 tys. m³ i drobnicy 1,5 m³, przychody ze sprzedaży drewna 13.767,7 tys. zł,
- w 2012 r. - pozyskanie drewna ogółem – 92 tys. m³ w tym: grubizny 91,5 tys. m³ i drobnicy 0,5 tys. m³, przychody ze sprzedaży drewna 17.608,4 tys. zł,
- w 2013 r. – pozyskanie drewna ogółem – 89 tys. m³ w tym: grubizny 88,5 tys. m³ i drobnicy 0,5 tys. m³, przychody ze sprzedaży drewna 16.154 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 12, 17, 30, 38, 43)

³ Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2014 r. poz. 1153).

⁴ Decyzja nr DL.lp-611-73/05 z dnia 19.12.2005 r. 764 283 m³ grubizny drewna netto, aneks Decyzja nr DL.lpn-611-78/41218/11/JŁ z dnia 09.09.2011 r. 810 283 m³ grubizny drewna netto.

⁵ Plan pozyskania grubizny został zwiększony w 2012 r. o 3 000 m³ zgodnie z wnioskiem Nadleśnictwa z dnia 17 sierpnia 2012 r. i zgodą Dyrektora RDLP w Olsztynie; wniosek Nadleśnictwa z dnia 17.08.2012 r. (Zn.Spr.: ZG-900-102/2012), zgoda RDLP w Olsztynie – pismo z dnia 24.09.2012 r. (Zn. Spr.: EH-81-24-5/12).

⁶ Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Olsztynie

W latach 2011-2013 plan pozyskania grubizny, z uwzględnieniem opisanej wyżej zmiany, nie został przekroczony, a wykonanie wniosło: w 2011 roku – 73,5 tys. m³ tj. 99,8%, w 2012 roku – 91,5 tys. m³ tj. 100%, a w 2013 roku – 88,5 tys. m³ tj. 100%.

Wielkość pozyskania drobnicy nie była limitowana w PUL, a jej pozyskanie w planie rocznym określane było szacunkowo, jako surowca towarzyszącego pozyskaniu grubizny.

(dowód: akta kontroli str. 70-90, 199-200)

Planowana powierzchnia odnowień i zalesień na lata 2011-2013 obejmowała łącznie 135,5 ha, w tym 24,1 ha odnowień naturalnych. Odnowienia i zalesienia wykonano na łącznej powierzchni 137,4 ha, w tym: w roku 2011 na 32,9 ha, w roku 2012 na 42,2 ha i w roku 2013 na 62,3 ha, w tym odnowienia naturalne na powierzchni 31 ha (18 ha w 2012 r. i 13 ha w 2013 r.).

Koszty prac związanych z odnowieniami i zalesieniami wyniosły w latach 2011-2013 łącznie 698,4 tys. zł (odpowiednio: 160,6 tys. zł, 212,2 tys. zł i 325,6 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 17, 30, 43, 62, 213-215)

W Nadleśnictwie nie występowały drzewostany, które osiągnęły wiek przekraczający przyjęte w PUL zakresy wieków rębności dla poszczególnych gatunków drzew. Przeciętne wieki rębności dla drzew występujących w Nadleśnictwie przyjęto dla gatunków: dąb – 150 lat, sosna – 140 lat, świerk – 100 lat.

(dowód: akta kontroli str. 87, 258)

Struktura wiekowa drzewostanów wykazywała przewagę drzewostanów w przedziale od III do VI klasy wieku (41-120 lat). Zajmowały one 70% powierzchni na koniec 2010 r. i 69% powierzchni na koniec 2013 r. (przy czym najwięcej było drzew w wieku 61-80 lat – 20,8% na koniec 2010 r. i 19,9% na koniec 2013 r.). Drzewostany I – II klasy wieku (1 – 40 lat) zajmowały 12,1% w 2010 r. i 13,7% w 2013 r., a klasy VII w wieku (121-140 lat) i drzewostany powyżej 140 lat zajmowały 14,4% powierzchni w 2010 r. Zmiana struktury w okresie 2010-2013 w żadnej z klas nie przekroczyła wartości jednego punktu procentowego.

Zasoby miąższości grubizny w poszczególnych klasach wieku odpowiadały procentowym udziałom drzewostanów w poszczególnych klasach i wynosiły: 4.899 tys. m³ w 2010 r. oraz 4.870 tys. m³ w 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 87-88)

Plan pozyskania rocznie obejmował 1/10 masy wynikającej z zatwierdzonego (obowiązującego na 10 lat) PUL.

(dowód: akta kontroli str. 70-86, 91-92)

Przychody ze sprzedaży drewna w latach 2011-2013 zrealizowano w kwotach odpowiednio: 16.152,3 tys. zł (117% planu), 17.020,3 tys. zł (97% planu) i 16.375,7 tys. zł (101% planu).

(dowód: akta kontroli str. 47-48, 52-53, 57-58)

W okresie 2011-2013 Nadleśnictwo nie sprzedawało drewna innym jednostkom organizacyjnym Lasów Państwowych.

(dowód: akta kontroli str. 72-86)

W latach 2011-2013 Nadleśniczy podpisał jedną umowę z kontrahentem zagranicznym⁷ (w 2013 r.). Umowa została zawarta na podstawie wyników systemowych aukcji internetowych w aplikacji „e-drewno” i obejmowała sprzedaż 1,1 tys. m³ sosny S2a o szacunkowej wartości 165,5 tys. zł. Kontrahent nie

⁷ Umowa nr S 3000071.

przystąpił do realizacji umowy i w 2014 r. zapłacił karę za odstąpienie od tej umowy w kwocie 7,9 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 72-86, 202-203)

W latach 2011-2013 Nadleśniczy nie zawierał umów wieloletnich na sprzedaż drewna.

(dowód: akta kontroli str. 72-86)

W latach 2011-2013 Nadleśnictwo uzyskało przychody na łączną kwotę 112,3 tys. zł (odpowiednio: 16,9 tys. zł, 58,9 tys. zł i 36,5 tys. zł) z tytułu 52 kar umownych naliczonych z powodu nieodebrania drewna. W ośmiu przypadkach kary dotyczyły podmiotów, które zadeklarowały zakup na Portalu Leśno-Drzewnym („PLD”), a w pozostałych 44 przypadkach zakup został zadeklarowany w systemie aukcyjnym e-drewno.

(dowód: akta kontroli str.198)

W badanym okresie nie stwierdzono przypadku niepodpisania umowy przez podmiot krajowy, który wygrał przetarg na zakup drewna.

(dowód: akta kontroli str. 72-86)

Badaniem objęto 12 umów sprzedaży zawartych przez Nadleśniczego w latach 2011-2013, o wartości szacunkowej 374,6 tys. zł, dotyczących sprzedaży 1,4 tys. m³, z których sześć zawarto na podstawie wyniku procedur internetowych przetargów ograniczonych w PLD, a pozostałe w trybie aukcji za pośrednictwem platformy e-drewno. Umowy sporządzono według jednakowych wzorów dla wszystkich kontrahentów.

W ocenie NIK ww. umowy zabezpieczały interesy Lasów Państwowych, a ich realizacja przebiegała zgodnie z zawartymi w nich warunkami sprzedaży. W grupie badanych umów nie stwierdzono odstępstwa od warunków umowy w trakcie ich realizacji. Obowiązek przedpłaty (zawarty w 11 z 12 umów) oraz realizacja harmonogramu dostawy były monitorowane przez Nadleśnictwo w systemie elektronicznym. Zabezpieczenie jednej z badanych umów z 30-to dniowym terminem płatności zostało złożone w postaci blokady środków na rachunku bankowym (po zmianie nazwy kontrahenta posiadającego prawa do umowy w postaci gwarancji bankowej).

(dowód: akta kontroli str. 299-530)

W okresie 2011-2013 drewno było sprzedawane przez Nadleśnictwo również na podstawie umów zawartych przez Dyrektora Generalnego i Dyrektora RDLP. Przychody z tytułu realizacji wymienionych umów były ujmowane w księgach Nadleśnictwa. Nadleśnictwo nie ponosiło żadnych kosztów z tego tytułu.

(dowód: akta kontroli str. 74-86)

W dniu 2 stycznia 2001 r. Nadleśnictwo zawarło z Fundacją „Mierki” umowę najmu⁸ (dalej: „umowa najmu”), a następnie 10 lipca 2003 r. umowę dzierżawy (dalej: „umowa dzierżawy”). Przedmiotem umów były grunty leśne do wykorzystania przez Fundację „Mierki” na potrzeby istniejącego ośrodka szkoleniowo-wypoczynkowego. Aneks⁹ z 30 października 2009 r. strony wydłużyły czas dzierżawy do 30 czerwca 2019 r. Dyrektor RDLP w Olsztynie wyraził zgodę⁹ na wydzierżawienie gruntu wskazując, że najemca lub dzierżawca powinien być w zasadzie wyłoniony w drodze przetargu. Nadleśniczy wyjaśnił, że kontrahent nie został wyłoniony w przetargu, a umowy nie zostały poprzedzone zgodą Dyrektora RDLP, gdyż umowy te kontynuowały dzierżawę.

(dowód: akta kontroli str. 656-658, 661-663, 669, 682, 2041-2042)

⁸ Strony kontynuowały dzierżawę trwającą od 1 czerwca 1961 r.

⁹ Pismo Dyrektora RDLP z 2 marca 2006 r.

Powyższe umowy gwarantowały Nadleśnictwu prowadzenie gospodarki leśnej¹⁰ na wydzierżawionym terenie i nie naruszały wewnętrznych przepisów Lasów Państwowych regulujących zasady udostępniania majątku Skarbu Państwa osobom prywatnym¹¹, planów urządzenia lasu¹², ani przepisu art. 39 ustawy o lasach.

(dowód: akta kontroli str. 656-658, 661-663, 750-755, 1902-1904, 1907, 2039-2041, 2078)

Umową najmu strony ustaliły czynsz jako iloczyn 20 m³ średniej ceny sprzedaży drewna ogłaszanej przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego i powierzchni gruntu mierzonej w ha. Natomiast umową dzierżawy czynsz ustalono na 11.300 zł (netto) rocznie¹³ – w kolejnych latach powiększany o wskaźnik wzrostu cen towarów i usług. Nadleśniczy wyjaśnił, że powodem zmiany metody ustalania czynszu były nieuzasadnione wahania jego wysokości¹⁴. Inspekcja Lasów Państwowych¹⁵ ustaliła, że w 2012 r. średnie stawki czynszu dzierżawnego za grunty leśne stosowane przez Nadleśnictwo Nowe Ramuki (2.746,49 zł za ha/rok) były wyższe od stosowanych przez sąsiednie Nadleśnictwo Jedwabno (2.711 zł za ha/rok).

(dowód: akta kontroli str. 541-542, 656-658, 661-663, 766-769)

Fundacja „Mierki” trzykrotnie¹⁶ zwróciła się z prośbą o wyrażenie zgody na poddzierżawę i podnajem powyższego gruntu (wnioski dotyczyły poddzierżawy 1500 m² gruntu, podnajmu gruntu na którym znajdują się budynki gospodarczo-mieszkalne¹⁷ oraz podnajmu kawiarni o powierzchni 406 m² i budynku kuchni, magazynu, stołówki i mieszkania służbowego o powierzchni 450 m²). W wyrażonych zgodach na poddzierżawę i podnajem jednocześnie informowano, że ustalenia umowy nie ulegają zmianie. Nadleśniczy wyjaśnił, że nie dysponuje umowami poddzierżawy i podnajmu, gdyż nie ma takiego obowiązku wynikającego z przepisów.

(dowód: akta kontroli str. 660, 666, 679, 680, 684-687)

Zgodnie z umową dzierżawy z 1 czerwca 1961 r. dzierżawca zobowiązał się do utworzenia ośrodka wczasowo-wypoczynkowego i do rozebrania jego budynków po zakończeniu dzierżawy. Obowiązek przywrócenia stanu pierwotnego zawarto również w umowie najmu z 2 stycznia 2001 r. i umowie dzierżawy z 10 lipca 2003 r.

(dowód: akta kontroli str. 643, 658, 663)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie Najwyższa Izba Kontroli nie stwierdziła nieprawidłowości.

Przed rozpoczęciem niniejszej kontroli Inspekcja Lasów Państwowych przeprowadziła badanie gospodarowania mieniem Skarbu Państwa będącego w zarządzie Nadleśnictwa. W następstwie tych czynności Dyrektor Generalny¹⁸ stwierdził, że Nadleśniczy:

- powinien (choć nie ma takiego obowiązku), zgadzając się na poddzierżawę gruntu leśnego w ramach umowy dzierżawy, zastrzec ich obowiązywanie od

¹⁰ §§ 5 umów z 2 stycznia 2001 r. i 10 lipca 2003 r.

¹¹ W szczególności zarządzenie nr 11 Dyrektora Generalnego z dnia 15 marca 2000 r. w sprawie zasad dzierżawy i najmu gruntów oraz innych nieruchomości Skarbu Państwa pozostających w zarządzie Lasów Państwowych (obowiązujące do 14 stycznia 2003 r.); zarządzenie nr 24/2005 Nadleśniczego z dnia 20 czerwca 2005 r. w sprawie sposobu wylaniania dzierżawców na grunty własności Skarbu Państwa znajdujące się w zarządzie Nadleśnictwa Nowe Ramuki i zarządzenie Dyrektora RDLP nr 18a z dnia 15 listopada 2011 r. wprowadzające zasady zawierania umów dzierżawy i najmu nieruchomości będących w zasobach podległych jednostek.

¹² Plany urządzenia lasu obejmujące lata 1995-2004 i 2005-2014.

¹³ Czynsz w 2002 r. wyniósł 11.295 zł.

¹⁴ Cena sprzedaży drewna w latach 2000-2003 obniżyła się ze 127,96 do 107,70 zł (źródło: <http://prawo.rp.pl/temat/86110.html>).

¹⁵ Protokół kontroli doraźnej w zakresie gospodarowania mieniem Skarbu Państwa będącego w zarządzie Nadleśnictwa - tekst jednolity z 14 kwietnia 2014 r.

¹⁶ Pisma Fundacji „Mierki” z 3 lipca 2003 r., 10 marca 2008 r. oraz 9 listopada 2010 r.

¹⁷ Wniosek nie precyzował przedmiotu podnajmu.

¹⁸ Wystąpienie pokontrolne Dyrektora Generalnego z 10 czerwca 2014 r.

Nadleśnictwo w latach 2011-2013 rzetelnie planowało pozyskanie drewna – ilość pozyskanego drewna odpowiadała zaplanowanej. Sprzedaż drewna prowadzono na zasadach określonych zarządzeniami Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych. Realizację umów sprzedaży drewna prawidłowo zabezpieczano, a w przypadku nieodebrania drewna naliczono i egzekwowano od kontrahentów kary umowne.

2. Wydatkowanie środków w związku z prowadzoną działalnością

Opis stanu faktycznego

W latach 2011-2013 planowany dla Nadleśnictwa koszt pozyskania drewna wynosił odpowiednio: 1.966,1 tys. zł, 2.801,7 tys. zł i 2.418,7 tys. zł, a faktycznie poniesione koszty wyniosły odpowiednio: 1.964,9 tys. zł, 2.761,3 tys. zł i 2.389,5 tys. zł. Koszt pozyskania 1m³ drewna wyniósł odpowiednio: 26,47 zł, 29,94 zł i 26,76 zł, co stanowiło odpowiednio: 99,9%, 98,6% i 98,8% planowanych kosztów.

W latach 2011-2013 koszt zrywki drewna wyniósł odpowiednio: 1.327,5 tys. zł, 1.918,9 tys. zł i 1.929,8 tys. zł. Koszt zrywki 1m³ drewna wyniósł odpowiednio: 18,18 zł, 21,08 zł i 21,90 zł, co stanowiło odpowiednio: 99,3%; 102,8% i 98,7% planowanych kosztów.

Koszt odnowienia drzewostanu wyniósł w latach 2011-2013 odpowiednio: 160,6 tys. zł, 212,2 tys. zł i 325,6 tys. zł, w tym koszty pielęgnacji drzewostanu odpowiednio: 9,6 tys. zł, 14,8 tys. zł i 26,6 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 798-800)

W planach finansowo-gospodarczych uwzględniono:

- pozyskanie drewna: w 2011 r. – 75,1 tys. m³; w 2012 r. – 92 tys. m³ i w 2013 r. – 89 tys. m³ (pozyskano odpowiednio: 74,2 tys. m³, 92,2 tys. m³ i 89,3 tys. m³);
- odnowienie drzewostanu: w 2011 r. – 32,9 ha; w 2012 r. – 40,8 ha i w 2013 r. – 61,8 ha (odnowiono odpowiednio: 32,9 ha, 42,2 ha i 62,3 ha).

(dowód: akta kontroli str. 798-799, 801)

Wielkości pozyskania drewna i odnowienia drzewostanu zostały ujęte w PUL w perspektywie dziesięciu lat objętej tym planem i nie zostały określone na poszczególne lata.

(dowód: akta kontroli str. 845-846, 851)

Wszystkie prace odnowieniowe wykonywały podmioty zewnętrzne na podstawie zawartych umów. Pozostałe prace związane z odnowieniem drzewostanu (planowanie, zlecenie prac, nadzór nad wykonaniem oraz rozliczanie prac) wykonywali pracownicy służby leśnej Nadleśnictwa.

(dowód: akta kontroli str. 798-799, 802, 845-846, 849)

Badaniem objęto wydatki zaewidencjonowane jako koszty odnowienia w latach 2011-2013 na kwoty odpowiednio: 25,8 tys. zł (16% kosztów odnowienia), 30,0 tys. zł (14% kosztów odnowienia) i 49,5 tys. zł. (15% kosztów odnowienia). Koszty te ewidencjonowano na koncie 5102 Hodowla lasu, do którego prowadzono ewidencję analityczną według miejsc ich powstawania i ujmowano w sprawozdaniach z wykonania zadań rzeczowych i finansowych Nadleśnictwa zgodnie z ewidencją księgową. Oględziny trzech powierzchni odnowień wykazały, że poprawek odnowień i zabiegów pielęgnacyjnych wskazanych w dokumentacji faktycznie dokonano, w lokalizacji zgodnej z ewidencją i mapą gospodarczą.

(dowód: akta kontroli str. 809-844, 853-876)

W latach 2011-2013 pozyskanie i zrywkę drewna Nadleśnictwo zlecało innym podmiotom, wyłonionym w drodze przetargów nieograniczonych w trybie

warunku dostarczenia umowy poddzierżawy, w celu należytego zabezpieczenia interesu Skarbu Państwa. Dyrektor Generalny ustalił, że wydanie zgód na poddzierżawy spełnia wymogi merytoryczno-formalne zapisane w ustawie o lasach;

- nie dochował należytej staranności w dysponowaniu zarządzanymi nieruchomościami, co było niezgodne z pismem Dyrektora Generalnego z 14 stycznia 2003 r., znak ZS-210-19/2002 oraz zgodą na dzierżawę wydaną przez Dyrektora RDLP, w przedmiocie ustalenia formy rozliczeń nakładów finansowych ponoszonych przez dzierżawcę na remont i modernizację ośrodka szkoleniowo-wypoczynkowego Mierki. W ocenie Dyrektora Generalnego udzielenie zgody na dokonywanie remontów i modernizacji naniesień kosztem dzierżawcy bez odpowiednich zapisów dotyczących rozliczeń z tego tytułu, może skutkować powstaniem roszczeń dzierżawcy. Ponadto Dyrektor Generalny stwierdził, że w dokumentacji dotyczącej dzierżaw istniały rozbieżności dotyczące ilości naniesień.

W związku z powyższym zobowiązano Nadleśniczego do podjęcia działań formalnych, w porozumieniu z dzierżawcą, w celu aktualizacji umowy z 10 lipca 2003 r. oraz zawarcia nowych umów na dzierżawę gruntów aktualnie poddzierżawianych przez Fundację „Mierki” oraz do wprowadzenia obowiązków:

- a) nadzorowania oraz dokumentowania przez służby Nadleśnictwa gospodarowania dzierżawców na udostępnionych gruntach leśnych w części dotyczącej naniesień;
- b) uzgodnień z dzierżawcami zakresu oraz w następstwie udzielonego pozwolenia obowiązku udostępnienia przez wydzierżawiającego dokumentacji planowanych przedsięwzięć remontowych, modernizacyjnych lub inwestycyjnych;
- c) uzgodnień formy rozliczeń ponoszonych przez dzierżawcę nakładów finansowych na te działania.

(Dowód: akta kontroli str. 778-782)

W odpowiedzi na powyższe wystąpienie Nadleśniczy poinformował¹⁹ Dyrektora Generalnego, że służby nadleśnictwa zostały zobowiązane do dokumentowania przeprowadzenia kontroli na terenie dzierżawionym nie rzadziej niż raz do roku, w tym również stwierdzenia zgodności naniesień ze stanem ewidencyjnym będącym w nadleśnictwie oraz ewentualnie zgodności prowadzonych prac z uzyskanymi zgodami i pozwoleniami oraz, że zgodnie z nową umową dzierżawy z 1 sierpnia 2014 r.:

- nie poddzierżawiano ani nie oddano do bezpłatnego używania przedmiotu dzierżawy na rzecz osób trzecich;
- prowadzenie robót budowlanych na przedmiocie dzierżawy wymaga zgody wydzierżawiającego;
- w przypadku rozwiązania lub wygaśnięcia umowy dzierżawca jest zobowiązany do usunięcia z dzierżawionego gruntu wszystkich obiektów i urządzeń oraz do uporządkowania terenu, a w przypadku niewykonania obowiązku wykona je wydzierżawiający, który może również przejąć obiekty i urządzenia bez obowiązku zwrotu nakładów.

(dowód: akta kontroli str. 783-786)

¹⁹ Odpowiedź Nadleśniczego z 9 lipca 2014 r. na wystąpienie Dyrektora Generalnego.

określonym w Pzp. Badanie dwóch postępowań na wykonanie usług z zakresu gospodarki leśnej w 2011 r., obejmujących m.in. pozyskanie i zrywkę drewna, wykazało, że przy ich prowadzeniu przestrzegano przepisów ww. ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 798-799, 803-804, 877-889)

Wartość narzutu na utrzymanie jednostek nadrzędnych Nadleśnictwa była corocznie określana przez RDLP w planie finansowo-gospodarczym Nadleśnictwa. Wysokość tych obciążeń w latach 2011-2013 wynosiła odpowiednio: 456,0 tys. zł, 605,1 tys. zł. i 618,3 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 798-799, 890, 895-898)

W latach 2011-2013 koszty Nadleśnictwa związane z utrzymaniem Systemu Informatycznego Lasów Państwowych (dalej: „SILP”) wyniosły odpowiednio: 15,2 tys. zł, 16,1 tys. zł i 10,9 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 891-892)

W latach 2011-2013 koszty wynagrodzeń pracowników Nadleśnictwa wyniosły odpowiednio: 3.594,5 tys. zł, 4.070,2 tys. zł i 3.991,1 tys. zł, w tym odpowiednio przeciętne miesięczne wynagrodzenie:

- pracowników służby leśnej – 6,8 tys. zł, 7,5 tys. zł i 7,4 tys. zł;
- pracowników spoza służby leśnej zatrudnionych na stanowiskach nierobotniczych – 5,7 tys. zł, 6,2 tys. zł i 6,5 tys. zł;
- pracowników zatrudnionych na stanowiskach robotniczych – 4,2 tys. zł, 5,6 tys. zł i 4,8 tys. zł.

Przeciętne wynagrodzenie ogółem wynosiło odpowiednio: 6,4 tys. zł, 7,1 tys. zł i 6,9 tys. zł. Przeciętne wynagrodzenie w 2012 r. wzrosło o 11%, co wynikało ze wzrostu wynagrodzeń 33% ogółu zatrudnionych pracowników (średnio na osobę o 50 zł), wyrównania poziomu wynagrodzeń pomiędzy pracownikami poszczególnych nadleśnictw (wyrównanie dotyczyło 14% zatrudnionych w Nadleśnictwie) oraz wypłatą nagród, nagród jubileuszowych i odpraw emerytalnych.

(dowód: akta kontroli str. 798-799, 893-898)

W latach 2011-2013 poniesiono wydatki na inwestycje w łącznej kwocie 7.892,8 tys. zł dotyczące m. in. zakupu komputerów i oprogramowania, samochodów, modernizacji dróg, modernizacji i przebudowy budynków nadleśnictwa.

Szczegółowym badaniem objęto trzy inwestycje: modernizację drogi leśnej wywozowej, przebudowę budynku gospodarczego nadleśnictwa i zagospodarowania posesji biurowca nadleśnictwa. We wszystkich przypadkach inwestycje zostały zrealizowane przez podmioty zewnętrzne, które wyłoniono w trybie przetargu nieograniczonego, zgodnie z Pzp. Kryterium wyboru wykonawcy stanowiła cena. We wszystkich przypadkach rozpoczęcie prac zostało poprzedzone uzyskaniem pozwolenia na budowę lub brakiem sprzeciwu właściwego organu do zgłoszonej przez inwestora budowy.

(dowód: akta kontroli str. 798-799, 899-932)

W działalności Nadleśnictwa w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wydatkowanie przez Nadleśnictwo w latach 2011-2013 środków w związku z prowadzoną działalnością.

3. Planowanie i wykorzystanie środków funduszu leśnego

Na lata 2011-2013 Dyrektor RDLP w Olsztynie ustalił dla Nadleśnictwa wysokość odpisu podstawowego na fundusz leśny w wysokości odpowiednio: 13,0%²⁰, 21,8%²¹ i 17,8%²². W latach 2011-2013 Nadleśnictwo dokonało, na podstawie art. 57 ust. 1 ustawy o lasach, odpisu podstawowego na fundusz leśny w łącznej kwocie 8.725,1 tys. zł (w 2011 r. 2.099,8 tys. zł, w 2012 r. 3.710,4 tys. zł i w 2013 r. 2.914,9 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 8-10, 33-46, 247-255)

W okresie objętym kontrolą środki funduszu leśnego wykorzystywano na:

- w 2011 r.: kwotę 38,2 tys. zł na opracowanie operatu glebowo-siedliskowego;
- w 2012 r.: kwotę 715,4 tys. zł na: zakup sprzętu elektronicznego do leśnictw (8,0 tys. zł) oraz na prace glebowo-siedliskowe (133,8 tys. zł), wyrównanie niedoborów powstałych przy realizacji zadań gospodarki leśnej (art. 58 ust. 1 ustawy o lasach): 573,6 tys. zł w 2012 r.;
- w 2013 r.: kwotę 287,6 tys. zł na: prace glebowo-siedliskowe (171 tys. zł), prace przygotowawcze do PUL (104,1 tys. zł), opracowanie ortofotomapy (12,5 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 46, 247-255)

Wskaźnik odpisu na fundusz leśny dla Nadleśnictwa był ustalany na dany rok zarządzeniem Dyrektora RDLP. Do czasu zatwierdzenia planu (w 2011 i 2012 r. w kwietniu danego roku oraz w maju 2013 r.) wskaźnik ten przyjmowano w wysokości ustalonej w przewidywaniu planu zarządzeniami Dyrektora RDLP²³. Po zatwierdzeniu planu korygowano naliczenie funduszu leśnego. Środki z funduszu leśnego Nadleśnictwo (zgodnie z art. 58 ust. 1 ustawy o lasach) otrzymało tylko w 2012 r. w kwocie 573,6 tys. zł. W planie finansowo-gospodarczym wprowadzonym zarządzeniem Dyrektora RDLP na 2012 r. określono odpis na fundusz leśny w wysokości 21,8% wartości sprzedaży drewna, a wskaźnik udziału kosztów w przychodach na działalności podstawowej, administracyjnej i ubocznej bez funduszu leśnego, BP oraz dotacji do działalności podstawowej ze źródeł zewnętrznych, został ustalony na poziomie 0,82. Zgodnie z założeniami planu na 2012 r. przychody wynosiły 18.648,8 tys. zł, a wynik finansowy brutto 237,7 tys. zł.

W Nadleśnictwie, w badanym okresie, nie wystąpiły na koniec lat 2011-2013 środki niewykorzystane pochodzące z funduszu leśnego. Nadleśnictwo, naliczało co miesiąc 1/12 określonej w planie finansowo-gospodarczym dopłaty do funduszu leśnego do działalności z tytułu wyrównania niedoborów. Wydatki rozliczano powykonawczo, na podstawie sporządzanych przez RDLP w Olsztynie zbiorczych not księgowych.

(dowód: akta kontroli str. 247-255)

Objęte badaniem: terminowość przekazywania przychodów funduszu leśnego oraz poprawności naliczania w wybranych miesiącach (marzec, sierpień, październik) w okresie 2011-2013 wykazały, że kwoty odpisu na fundusz były naliczane w wysokości zgodnej z obowiązującym w danym roku wskaźnikiem odpisu oraz

²⁰ Zarządzenie Dyrektora RDLP w Olsztynie z dnia 12.04.2011 r. w sprawie zatwierdzenia planu finansowo-gospodarczego na rok 2011 Nadleśnictwa Nowe Ramuki (znak: EP-0331-2/11).

²¹ Zarządzenie Dyrektora RDLP w Olsztynie z dnia 26.04.2012 r. w sprawie zatwierdzenia planu finansowo-gospodarczego na rok 2012 Nadleśnictwa Nowe Ramuki (znak: EP-0331-1/12).

²² Zarządzenie Nadleśniczego nr 19/2013 z dnia 15.05.2013 r. w sprawie wprowadzenia planu finansowo-gospodarczego na rok 2013 (znak: K-0331-1/13); Zarządzenie Dyrektora RDLP w Olsztynie z dnia 08.05.2013 r. w sprawie zatwierdzenia planu finansowo-gospodarczego na rok 2013 Nadleśnictwa Nowe Ramuki (znak: EP-0331-2/13).

²³ nr 20/17/2010 z dnia 27.10.2010 w sprawie zatwierdzenia przewidywaniu planu finansowego gospodarczego na rok 2011, nr 20/17/2011 z dnia 21.10.2011 w sprawie zatwierdzenia przewidywaniu planu finansowego gospodarczego na rok 2012, nr 25/17/2012 z dnia 25.10.2012 w sprawie zatwierdzenia przewidywaniu planu finansowego gospodarczego na rok 2013

przekazane w terminie wskazanym w planie finansowo-gospodarczym, tj. do 25 dnia miesiąca następnego.

(dowód: akta kontroli str. 247-255)

Ze środków funduszu leśnego Nadleśnictwa w badanym okresie nie finansowano prac naukowych. Otrzymywane opracowania i wyniki prac badawczych (zleczanych przez Dyrektora Generalnego), według wyjaśnień Nadleśniczego, umożliwiały m.in.: podnoszenie na wyższy poziom wiedzy pracowników, możliwość wdrażania osiągnięć nauki w praktyce leśnej. Taki rodzaj wdrożenia wyników nie umożliwiał określenia korzyści finansowych powstałych dzięki wdrożeniu prac badawczych.

(dowód: akta kontroli str. 254)

W działalności Nadleśnictwa w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Nadleśnictwo terminowo i w prawidłowej wysokości dokonało odpisu na fundusz leśny. Środki funduszu w latach 2011-2013 Nadleśnictwo wykorzystało na cele określone w art. 58 ustawy o lasach.

4. Sytuacja majątkowo-finansowa

4.1. Ocena systemu organizacji rachunkowości

Opis stanu
faktycznego

Księgi rachunkowe prowadzone były w siedzibie Nadleśnictwa w podsystemie Finanse i Księgowość, a ponadto w podsystemach SILP prowadzone były księgi pomocnicze dla:

- środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych, środków trwałych w budowie oraz dokonywanych odpisów amortyzacyjnych w podsystemie Infrastruktura;
- wartości lasów i gruntów w podsystemie Las (ewidencja pozabilansowa);
- umów o finansowanie i dofinansowanie projektów ze źródeł zewnętrznych, dla których jest wymóg stosowania oznaczenia operacji kodem księgowym w podsystemie Planowanie;
- rozrachunków z pracownikami, w tym imienne karty wynagrodzeń w podsystemie Kadry i Płace;
- rezerw na świadczenia pracownicze w podsystemie Kadry i Płace;
- zapasów w magazynie w podsystemie Gospodarka Towarowa;
- sprzedaży w podsystemie Gospodarka Towarowa;
- kosztów według typów działalności oraz w układzie kalkulacyjnym w podsystemie Las.

W systemie SILP zostały zdefiniowane raporty umożliwiające uzyskanie danych dla celów analitycznych i zarządczych. Do tworzenia niestandardowych raportów wykorzystywany był także pakiet Business Objects. Wyżej wymienione aplikacje oferują zestawy raportów obejmujące główne płaszczyzny funkcjonowania jednostki, a w szczególności: planowania, gospodarki leśnej, gospodarki towarowej, kadr i płac, infrastruktury, finansów i księgowości, sprzedaży drewna, zamówień publicznych, dotacji na projekty, sprawozdawczości wewnętrznej i zewnętrznej.

Wybrane operacje gospodarcze wprowadzane były do ksiąg rachunkowych zapisem automatycznym, na podstawie danych wprowadzonych do podsystemów SILP. Księgowane zapisem automatycznym były operacje dotyczące:

- naliczenia amortyzacji i umorzenia;
- rozliczenia niedoborów i nadwyżek w środkach trwałych;
- listy płac;
- rezerwy na świadczenia pracownicze;

- sprzedaży;
- wydania materiałów i produktów na własne potrzeby oraz jako deputatów;
- rozliczenia niedoborów i nadwyżek produktów i materiałów.

Z podsystemów SILP Finanse i Księgowość do innych podsystemów przenoszone automatycznie były dane o wykorzystaniu i eksploatacji środków trwałych, nakładach na środki trwałe w budowie oraz o wykonaniu planu.

(dowód: akta kontroli str. 956)

Zasady dostępu do bazy SILP, w tym ksiąg rachunkowych Nadleśnictwa, zostały uregulowane zarządzeniami Dyrektora Generalnego nr 85 z dnia 9 września 2003 r. w sprawie udostępniania baz danych SILP pracownikom zatrudnionym w PGL LP oraz nr 12 z dnia 16 marca 2007 r. w sprawie zmian do zarządzenia nr 85 Dyrektora Generalnego z dnia 19 września 2003 r. w sprawie udostępniania baz danych SILP pracownikom zatrudnionym w Lasach Państwowych²⁴. W okresie objętym kontrolą RDLP nie kontrolowała ksiąg rachunkowych Nadleśnictwa.

Pracownicy RDLP kontrolowali prawidłowość sporządzania sprawozdań finansowych Nadleśnictwa poprzez weryfikację ich elektronicznych wersji roboczych. Nadleśnictwo przesyłało RDLP wyłącznie zweryfikowane sprawozdania.

(dowód: akta kontroli str. 933-935, 938-941, 948-949, 951-952, 993-996)

Nadleśnictwo sporządzało sprawozdania finansowe na formularzach, których wzory określił Dyrektor Generalny²⁵.

(dowód: akta kontroli str. 933, 939, 941, 963-964, 1012)

Nadleśnictwo przed sporządzeniem sprawozdania finansowego, potwierdzało należności z tytułu dostaw towarów i usług.

(dowód: akta kontroli str. 959, 963-964, 1015-1084)

W sprawozdaniach finansowych Nadleśnictwo nie dokonywało wyłączeń należności i zobowiązań z tytułu dostaw towarów i usług pomiędzy jednostkami organizacyjnymi Lasów Państwowych, a dane te nie były również osobno prezentowane w sprawozdaniach.

(dowód: akta kontroli str. 953)

Sprawozdanie finansowe Nadleśnictwa za 2012 r. podlegało badaniu przez niezależnego biegłego rewidenta, który wydał o tym sprawozdaniu opinię bez zastrzeżeń.

(dowód: akta kontroli str. 1698-1737)

Sprawozdania finansowe były przekazywane RDLP w podpisanej wersji papierowej i dodatkowo w wersji elektronicznej.

(dowód: akta kontroli str. 941)

W działalności Nadleśnictwa w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

W latach 2011-2013 Nadleśnictwo dokonywało transakcji zakupu i sprzedaży wspólnie z innymi jednostkami organizacyjnymi Lasów Państwowych, które dotyczyły m.in. kosztów szkoleń, organizacji wspólnych przedsięwzięć, konferencji i innych usług. W latach 2011-2013 należności Nadleśnictwa z tytułu ww. transakcji

Uwaga dotycząca
badanej działalności

²⁴ Nadleśnictwo nie posiada informacji jaki jest zakres dostępu pracowników RDLP w Olsztynie do ksiąg rachunkowych Nadleśnictwa.

²⁵ Zarządzenia Dyrektora Generalnego: nr 74 z dnia 29 grudnia 2011 r. w sprawie zasad prezentacji danych w sprawozdaniu finansowym Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe za 2011 r. przez jednostki organizacyjne Lasów Państwowych; nr 96 z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie zasad prezentacji danych w sprawozdaniu finansowym Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe za 2012 r. przez jednostki organizacyjne Lasów Państwowych; nr 80 z dnia 6 grudnia 2013 r. w sprawie zasad prezentacji danych w sprawozdaniu finansowym Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe za 2013 r. przez jednostki organizacyjne Lasów Państwowych.

wyniosły odpowiednio: 302,7 tys. zł, 311,5 tys. zł i 399,9 tys. zł, a zobowiązania odpowiednio 423,7 tys. zł, 686,4 tys. zł i 409,4 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1193-1195)

Umowy sprzedaży pomiędzy dwiema jednostkami organizacyjnymi Lasów Państwowych działającymi jako statio fisci Skarbu Państwa (art. 32 ustawy o lasach), z uwagi na tożsamość stron, miały faktycznie charakter rozliczeń wewnętrznych między jednostkami Lasów Państwowych.

4.2. Ocena wybranych transakcji/zdarzeń gospodarczych oraz prawidłowości ujęcia ich w księgach rachunkowych

Opis stanu
faktycznego

W latach 2011-2013 naliczona amortyzacja w Nadleśnictwie wyniosła odpowiednio: 407,4; 476 i 593,2 tys. zł, w tym przekazano do RDLP w Olsztynie z tytułu centralizacji odpowiednio: 122,2; 142,8 oraz 178 tys. zł. Nadleśnictwo otrzymało w 2013 r. kwotę 1.454,4 tys. zł amortyzacji scentralizowanej w innych jednostkach Lasów Państwowych z przeznaczeniem na budowę drogi leśnej wywozowej.

(dowód: akta kontroli str. 1118-1121, 1175-1176)

Podział zysków Nadleśnictwa dokonywany był decyzją RDLP w Olsztynie.

Zysk za 2011 r. w kwocie 1.823,4 tys. zł przeznaczony został na zwiększenie kapitału zasobów Lasów Państwowych (1.729,9 tys. zł), na cele społecznie użyteczne (73,5 tys. zł) i na zasilenie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (20,0 tys. zł).

Zysk za 2012 r. w kwocie 710,1 tys. zł przeznaczony został na zwiększenie kapitału zasobów Lasów Państwowych (669,1 tys. zł), na cele społecznie użyteczne (20 tys. zł) i na zasilenie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (21 tys. zł).

Zysk za 2013 r. w kwocie 389,3 tys. zł przeznaczony został na zwiększenie kapitału zasobów Lasów Państwowych (340,9 tys. zł), na cele społecznie użyteczne (23,4 tys. zł) i na zasilenie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (25 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 1178-1192)

Pięć transakcji o największej wartości (od 40,8 do 71,3 tys. zł) zawartych przez Nadleśnictwo z jednostkami organizacyjnymi Lasów Państwowych w latach 2011-2013 dotyczyło organizacji polowań, a ich wycena następowała na podstawie cennika ustanowionego przez RDLP.

(dowód: akta kontroli str. 1287-1338)

Nadleśnictwo w okresie objętym kontrolą sprzedało 25 środków trwałych²⁶, uzyskując przychód z poszczególnych transakcji od 97,56 zł do 34,2 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1339-1384)

Zapasy Nadleśnictwa na koniec każdego roku objętego kontrolą stanowiły materiały i produkty. Wartość materiałów w 2013 r. została zmniejszona o 0,5 tys. zł z powodu utylizacji środków chemicznych w związku z likwidacją szkółki leśnej.

(dowód: akta kontroli str. 1386-1442)

W latach 2011-2013 Nadleśnictwo naliczyło odsetki od należności przeterminowanych w wysokości odpowiednio: 2,0 tys. zł; 3,0 tys. zł i 8,1 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1453)

Na podstawie zbadanej próby należności przeterminowanych z okresu objętego kontrolą stwierdzono natomiast, że Nadleśnictwo nie zaksięgowало w 2004 r. należnych odsetek od należności przeterminowanych w łącznej kwocie 5,2 tys. zł²⁷.

²⁶ Samochody, budynki mieszkalne i gospodarcze, wóz asenizacyjny i pila.

²⁷ 826,06 zł od należności 39.274,85 zł oraz 4.372 od należności 61.965,14 zł.

W toku kontroli odsetki te ujęto w księgach rachunkowych Nadleśnictwa tworząc jednocześnie odpis aktualizujący wartość należności z tego tytułu.

(dowód: akta kontroli str. 1488-1490)

Nadleśnictwo utworzyło odpisy aktualizujące wartość należności w 2011 r. kwocie 3,9 tys. zł i w 2012 r. w kwocie 3,3 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1461)

W Nadleśnictwie nie wystąpiły należności przedawnione.

(dowód: akta kontroli str. 1466)

Nadleśnictwo naliczyło kary umowne: w 2011 r. – 22,3 tys. zł; w 2012 r. – 109,1 tys. zł i w 2013 r. – 25,6 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1470)

W Nadleśnictwie, w kontrolowanym okresie, nie wystąpiły rekompensaty z tytułu opóźnień w płatności należności.

(dowód: akta kontroli str. 1478)

W latach 2011-2013 Nadleśnictwo nie wypłaciło odsetek od zobowiązań przeterminowanych. Na podstawie zbadanej próby stwierdzono, że zobowiązania Nadleśnictwa wycenione zostały prawidłowo i nie wystąpiły opóźnienia w ich płatności.

(dowód: akta kontroli str. 1479-1487, 1549, 1577)

W okresie objętym kontrolą Nadleśnictwo posiadało udziały o wartości nominalnej 154 tys. zł w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością Transped-Las, do której przystąpiło za zgodą Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa²⁸. Przed 2011 r. utworzono odpis aktualizujący udziały o kwotę 61,6 tys. zł. W okresie 2011-2013 Spółka poniosła straty: w 2011 r. – 244 tys. zł; w 2012 r. – 283,6 tys. zł i w 2013 r. – 319,7 tys. zł. Pismem z dnia 19 czerwca 2012 r. udziałowcy spółki wystąpili do Dyrektora Generalnego o rozważenie możliwości wszczęcia procedury sprzedaży udziałów spółki. Nadleśniczy wyjaśnił, że nie został poinformowany o decyzji Dyrektora Generalnego w sprawie sprzedaży udziałów spółki.

(dowód: akta kontroli str. 948-955, 1578-1611)

Do ksiąg rachunkowych Nadleśnictwa wprowadzona była wartość lasów i gruntów nabytych na podstawie aktów notarialnych (w przypadku zakupu lub zamiany). Ewidencja ilościowa i wartościowa lasów i gruntów prowadzona była również pozabilansowo w systemie Las.

W latach 2011-2013 w ewidencji bilansowej ujętych było 3,94 ha o wartości 69,7 tys. zł. Ponadto w ewidencji pozabilansowej w latach 2011-2013 ujętych było odpowiednio: 17.058,9 ha o wartości 922.941,9 tys. zł; 17.058,2 ha o wartości 938.051,7 tys. zł oraz 17.059,8 ha o wartości 862.389,6 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1847 i 1849)

W działalności Nadleśnictwa w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

4.3. Ocena sytuacji majątkowo-finansowej jednostki

Sytuację finansowo-majątkową Nadleśnictwa należy ocenić jako stabilną.

W latach 2011-2013 suma bilansowa systematycznie rosła od 14.717,8 tys. zł w 2011 r., przez 15.197,2 tys. zł w 2012 r. do 16.244,1 tys. zł w 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 1738-1739, 1741-1743)

Opis stanu
faktycznego

²⁸ Pismo nr DLp/2221/197/94 z 12 grudnia 1994 r.

Najistotniejszym wartościowo składnikiem aktywów były rzeczowe aktywa trwałe, przede wszystkim budynki i budowle i obiekty inżynierii lądowej, które stanowiły w kolejnych latach od 51,3% w 2011 r., przez 64,5% w 2012 r., do 75,2% sumy aktywów w 2013 r. W pozycji tej ujęta była głównie wartość obiektów inżynierii lądowej (drogi leśne). Wzrost rzeczowych aktywów trwałych w kolejnych latach wynikał z realizacji corocznych zadań inwestycyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 1738-39, 1741-42, 1752-1754, 1803-1806)

Istotnym składnikiem aktywów w analizowanym okresie (od 34,7% w 2011 r., przez 18,2% w 2012 r., do 15,7% w 2013 r.) były także inwestycje krótkoterminowe, które obejmowały środki pieniężne w kasie, na rachunkach bieżących i na lokatach. Spadek stanu środków pieniężnych w 2012 i 2013 r. wynikał głównie z wydatków poniesionych na budowę środków trwałych.

(dowód: akta kontroli str. 1738-39, 1741-1742, 1752-1754, 1803-1806)

Aktywa Nadleśnictwa finansowane były przede wszystkim kapitałem własnym Nadleśnictwa, który wynosił w 2011 r. 11.561,3 tys. zł (co stanowiło 78,6% sumy pasywów), w 2012 r. 11.922,9 tys. zł (78,5% sumy pasywów), natomiast w 2013 r. 13.193,8 tys. zł (81,2% sumy pasywów).

Wzrost kapitału zasobów w latach 2011-2012 wynikał z przeznaczenia części zysku na zwiększenie kapitału zasobów, zaś w 2013 r. na jego wzrost wpływ miała amortyzacja scentralizowana.

(dowód: akta kontroli str. 1738-1739, 1741-1743, 1749-1754, 1803-1807)

Przychody ze sprzedaży w latach 2011-2013 wyniosły odpowiednio: 16.629,9 tys. zł, 17.550 tys. zł i 16.908,3 tys. zł.

Przychody ze sprzedaży drewna w latach 2011-2013 stanowiły odpowiednio: 97,6%, 97,0% i 96,9% przychodów ogółem oraz odpowiednio: 93,0%, 92,9% i 93,5% przychodów ogółem.

(dowód: akta kontroli str. 1738-39, 1744-45, 1803-1807)

W 2012 r. wystąpił wzrost przychodów ze sprzedaży o 920,1 tys. zł przy jednoczesnym wzroście kosztów działalności operacyjnej (kosztów sprzedanych produktów, towarów i materiałów oraz kosztów zarządu) o 2.071 tys. zł, co wyjaśniono wzrostem kosztów wytworzenia²⁹ w związku ze zwiększoną masą pozyskanego i sprzedanego drewna (o 15 tys. m³) w stosunku do 2011 r.

W 2013 r. nastąpił spadek przychodów o 641,7 tys. zł, przy jednoczesnym spadku kosztów działalności operacyjnej o 470,3 tys. zł, co wpłynęło na spadek wyniku ze sprzedaży o 171,0 tys. zł i było przyczyną powstania straty ze sprzedaży w wysokości 109,7 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1738-1739, 1744-1745, 1803-1808)

Strata z działalności dodatkowej Nadleśnictwa w latach 2011-2013 wyniosła odpowiednio: 142,6 tys. zł, 177,0 tys. zł i 154,0 tys. zł, co wynikało z faktu, że przychody z działalności dodatkowej były zaliczane do pozostałej działalności operacyjnej. Dotyczyło to działalności łąkowo-rolnej, której koszty zaewidencjonowano w ramach działalności dodatkowej, zaś uzyskiwane dotacje zaewidencjonowano w pozostałe przychody operacyjne. W latach 2011-2013 Nadleśnictwo uzyskało z tego tytułu dotacje o wartości odpowiednio: 209,0 tys. zł, 212,2 tys. zł i 224,4 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1738-1739, 1803-1817)

²⁹ Koszty pozyskania i zrywki drewna, a także zagospodarowania lasu.

W 2012 r. Nadleśnictwo odnotowało spadek płynności, co wynikało z mniejszego stanu środków pieniężnych, natomiast w 2013 r. wskaźniki płynności wzrosły³⁰, głównie w wyniku spadku należności i zobowiązań krótkoterminowych.

(dowód: akta kontroli str. 1740, 1803-1808)

Wskaźniki zadłużenia malały³¹, rosła natomiast wysokość kapitału stałego³², co wskazuje na bezpieczną strukturę finansowania i brak zagrożenia dla terminowego regulowania zobowiązań.

(dowód: akta kontroli str. 1740, 1803-1809)

Wskaźniki rentowności³³ spadły w 2012 i 2013 r., co wynikało z malejącej wielkości zysku³⁴, wzrostu kapitału własnego³⁵ oraz wzrost kosztów działalności podstawowej oraz spadku przychodów ze sprzedaży drewna³⁶

(dowód: akta kontroli str. 1740, 1803-1809)

W analizowanym okresie skrócił się cykl obrotu należnościami handlowymi z 14 dni w 2011 r. do 4 dni w 2013 r., przy jednoczesnym skróceniu średniego okresu regulowania zobowiązań handlowych z 12 dni w 2011 r. do 5 dni w 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 1740)

W działalności Nadleśnictwa, w przedstawionym wyżej zakresie, nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Sytuacja finansowa Nadleśnictwa w latach 2011-2013 była korzystna, co potwierdzają wskaźniki płynności i rentowności oraz wysoki poziom kapitału obrotowego. Suma bilansowa systematycznie rosła m.in. w efekcie ponoszonych nakładów inwestycyjnych. W badanym okresie Nadleśnictwo dokonywało transakcji zakupu i sprzedaży z innymi jednostkami organizacyjnymi Lasów Państwowych. Umowy w tym zakresie, z uwagi na tożsamość stron, miały faktycznie charakter rozliczeń wewnętrznych pomiędzy jednostkami Lasów Państwowych.

5. Realizacja wniosków pokontrolnych z wcześniejszych kontroli NIK.

Opis stanu faktycznego

NIK Delegatura w Olsztynie przeprowadziła w Nadleśnictwie kontrolę w zakresie zarządzania lasami i gospodarowania mieniem Skarbu Państwa (w okresie od 10 listopada 2010 r. do 5 stycznia 2011), w wyniku której zostały sformułowane wnioski pokontrolne dotyczące:

- 1) podjęcia działań mających na celu wyeliminowanie udziału osób podprowadzających myśliwych w komisjach oceniających prawidłowość odstrzałów i wyceniających trofea, współodpowiedzialnych za prawidłowość ocenianych odstrzałów;
- 2) stosowania sankcji przewidzianych w regulaminie Ośrodka Hodowli Zwierzyny (dalej: „OHZ”) wobec osób podprowadzających myśliwych – cudzoziemców,

³⁰ Wskaźniki płynności w latach 2011-2013 w Nadleśnictwie wyniosły: Wskaźnik płynności I (aktywa obrotowe/bieżące zobowiązania) odpowiednio: 3,49, 2,33 i 2,41; Wskaźnik płynności II (aktywa obrotowe - zapasy)/bieżące zobowiązania) odpowiednio: 3,38, 2,15 i 2,24; Wskaźnik płynności III (aktywa obrotowe - zapasy - należności)/bieżące zobowiązania) odpowiednio: 2,78, 1,45 i 1,85.

³¹ Wskaźnik ogólnego zadłużenia Nadleśnictwa – (zobowiązania ogółem/aktywa ogółem) *100 – w latach 2011-2013 wyniósł odpowiednio: 21,45, 21,55 i 18,78%.

³² Wskaźnik zadłużenia kapitału własnego Nadleśnictwa – (zobowiązania ogółem/kapitały własne) *100 – w latach 2011-2013 wyniósł odpowiednio: 27,30, 27,46 i 23,12%.

³³ Wskaźniki rentowności Nadleśnictwa w latach 2011-2013 wyniosły odpowiednio: Rentowność majątku – (wynik finansowy netto/suma aktywów)*100 – odpowiednio: 12,39, 4,67 i 2,40%; Rentowność kapitałów własnych – (wynik finansowy netto/kapitały własne)*100 – odpowiednio: 15,77, 5,96 i 2,95%; Rentowność kapitałów całkowitych – (wynik finansowy netto+odsetki)/wartość pasywów *100 – odpowiednio: 12,41, 4,68 i 2,40%; Rentowność netto sprzedaży – (wynik finansowy netto/sprzedaż netto) *100 – odpowiednio: 10,96, 4,05 i 2,30%; Rentowność na sprzedaży – (wynik na sprzedaży/sprzedaż netto) *100 – odpowiednio: 7,29, 0,35 i -0,65%.

³⁴ Dotyczy wskaźników: rentowności majątku, rentowności kapitałów własnych, rentowności kapitałów całkowitych, rentowności netto sprzedaży.

³⁵ Dotyczy wskaźników: rentowności kapitałów własnych, rentowności kapitałów całkowitych.

³⁶ Dotyczy wskaźnika rentowności sprzedaży.

w przypadkach dokonania rażąco nieprawidłowego odstrzału samców zwierzyny płowej.

Pismem z dnia 08.04.2011 r. (nr zn. spr.: N-091-1/11) Nadleśniczy poinformował Dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie o sposobie realizacji wniosków pokontrolnych. W ramach realizacji wniosków opracowano i zatwierdzono nowy regulamin organizacyjny OHZ, w którym uregulowane zostały kwestie prac Komisji związane z oceną prawidłowości odstrzału samców zwierzyny płowej, jeżeli wycenie podlega trofeum pozyskane przy współudziale podprowadzających oraz w części doprecyzowującej sankcje za odstrzały rażąco nieprawidłowe dla myśliwych i podprowadzających.

(dowód: akta kontroli str. 216-244)

W działalności Nadleśnictwa, w przedstawionym wyżej zakresie, nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki zakresie realizacji wniosków pokontrolnych NIK.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, dnia 30 stycznia 2015 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku

Dyrektor

Kontroler
Andrzej Os
starszy inspektor kontroli państwowej